

N A S C H R I F T.

Nadat de Heer Dr. JANSSEN het Friesch Genootschap met de verklaring van dezen zoo lang raadselachtigen steen verplicht heeft, zou men zeer gaarne voldaan hebben aan de uitnoodiging van den Heer EYCK VAN ZUILICHEM, om daarbij eene oudheidkundige beschrijving te voegen van de merkwaardige *Kerk van Rinsumageest*, tegen wier zuidmuur deze steen is geplaatst, en waarover ZE. reeds in 1851 zijne denkbeelden in de *Kronijk van het Historisch Genootschap te Utrecht*, 2de serie, 7de jaarg., blz. 25 en 43, mededeelde.

Deze kerk is toch, behalve wegens dezen antieken steen, in nog twee opzichten zeer merkwaardig:

Het is toch de eenige dorpskerk in *Friesland*, welke uit twee schepen onder twee daken bestaat, met zuilen daar tusschen. In het laatst der 11de of het begin der 12de eeuw gebouwd, schijnt de kerk een of twee eeuwen later met eene zuidelijke helft vergroot te zijn, hetgeen ook daaruit blijkt, dat het oudste gedeelte in den rondbogen- of romaanschen stijl is aangelegd, en het nieuwere gedeelte in den puntbogen- of germaanschen stijl is opgetrokken, terwijl beide toch evenzeer van tufsteen zijn gebouwd, daar latere vergrooitingen anders gewoonlijk in baksteen werden uitgevoerd (1).

(1) Vruchteloos is nu het onderzoek geweest naar eene verhandeling over het muurwerk dezer kerk, welke wij meenen, dat in een der *Vad. Letteroefeningen* van omstreeks 1820—30 moet bestaan hebben. Ook hebben wij vermeld gevonden, dat J. C. DRIESSEN een stuk schreef over de Metselkalk der kerk van *Rinsumageest*. Zeer gaarne zagen wij ons beide stukken aangewezen of bezorgd.

Geheel eenig in *Friesland* in hare soort is bovendien deze dorpskerk, doordien zij aan het oosteinde van het oudste gedeelte eene *Kelder-kapel* of *crypta* bevat, welke men thans met eene deur aan de buitenzijde intreedt, doch vroeger welligt aan de kerkzijde een ingang had. Alle sporen zijn er over, dat deze kapel vroeger sierlijk gebouwd was, zoo als blijkt uit de vakken of nissen, door pilasters gescheiden, en meer nog uit de overwelfde bogen, welke rusten op twee fraaije kolommen of zuilenschaften, die uit marmere of vloeispath of wel uit doorschijnend graniet schijnen te bestaan, gedekt met zonderlinge kapiteelen. De keurigheid van die steensoort heeft zelfs geleid tot het vermoeden, of deze zuilen tijdens de kruistogten ook uit het oosten of uit de Middellandsche zee zijn medege-
nomen. Het is toch waarschijnlijk, dat deze kapel tot *Tjaarda-state* behoorde, en evenzoo, dat er onder de talrijke Friesche kruisvaarders leden geweest zijn van het geslacht *TJAARDA*, waarvan *FERWERDA* den geloofsverkondiger *LUDGER*, eerste Bisschop van *Munster*, als de eerste vermeld, gelijk een ander lid reeds volgens hem in 1045 door *CANUTUS*, Koning van *Engeland*, tot Ridder geslagen zou zijn (2).

Voorloopig moeten wij ons echter tot de mededeeling van deze aanwijzingen bepalen, en hopen wij later een meer uitvoerig onderzoek te kunnen aanbieden, zoowel omtrent deze kapel, van welke wij bereids eene afbeelding bezitten, als van deze kerk, op wier belangrijkheid wij de aandacht van oudheidkundigen bij vernieuwing vestigen; terwijl wij wenschen, dat beide in hun antieken vorm zorgvuldig bewaard en in stand gehouden mogen worden.

L. 13 Mei 1863.

W. E.

(2) Daar Koning *KNOET* reeds in 1036 stierf, moet in deze opgave van *FERWERDA* althans eene cijferfout schuilen.

RED.

*